

Sygn. akt: WK 10/12

POSTANOWIENIE

Dnia 29 stycznia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Buliński (przewodniczący)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Andrzej Tomczyk (sprawozdawca)

Protokolant : Anna Krawiec

przy udziale prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej ppłk Anny Czapigo,
w sprawie z wniosku E. R. o stwierdzenie nieważności wyroku b. Sądu Śląskiego
Okręgu Wojskowego, po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na rozprawie - w dniu 29
stycznia 2013 r. kasacji wniesionej przez Naczelnego Prokuratora Wojskowego na
niekorzyść wnioskodawcy od postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z
dnia 25 lipca 2012 r., stwierdzającego nieważność wyroku b. Sądu Śląskiego
Okręgu Wojskowego z dnia 11 maja 1983 r.

p o s t a n a w i a:

- 1. uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę jako właściwemu Sądowi Okręgowemu w K.**
- 2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążyć Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

E. R. został skazany wyrokiem b. Sądu Śląskiego Okręgu Wojskowego na sesji wyjazdowej w dniu 11 maja 1983 r. za przestępstwo zakwalifikowane z art. 143 k.k. z 1969 r., polegające na tym, że „od marca do sierpnia 1982 r. w Ż. bez wymaganego zezwolenia zgromadził i przechowywał 4 kg materiału wybuchowego

co stwarzało niebezpieczeństwo powszechne dla życia lub zdrowia ludzi albo mienia w znacznych rozmiarach, po czym przekazał go L. K. i B. P.” Tym samym wyrokiem uniewinniono go od popełnienia czynu kwalifikowanego w akcie oskarżenia z art. 276 § 1 i 2 k.k. z 1969 r. w zb. z art. 48 ust. 3 i 4 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym, a mającego polegać na braniu udziału w związku mającym na celu niszczenie przy użyciu materiału wybuchowego różnego rodzaju obiektów oraz na drukowaniu i rozpowszechnianiu ulotek zawierających fałszywe informacje, mogące wywołać niepokój publiczny lub rozruchy.

Postanowieniem z dnia 25 lipca 2012 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w P., po rozpoznaniu wniosku E. R., uznał ten wyrok za nieważny, w odniesieniu do wnioskodawcy w oparciu o przepisy ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 ze zm.). Postanowienie to, wobec niezaskarżenia, uprawomocniło się z dniem 7 sierpnia 2012 r.

W dniu 21 listopada 2012 r. Naczelny Prokurator Wojskowy wniósł na niekorzyść E. R. kasację od postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z dnia 25 lipca 2012 r. stwierdzającego nieważność wyroku b. Sądu Śląskiego Okręgu Wojskowego z dnia 11 maja 1983 r. i zarzucając „uchylenie w postaci bezwzględnej przyczyny odwoławczej wymienione w art. 439 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 1991 r., Nr 34, poz. 149 ze zm.) polegające na rozpoznaniu przez sąd wojskowy sprawy należącej do właściwości sądu powszechnego, tj. z wniosku E. R. o unieważnienie wyroku b. Sądu Śląskiego Okręgu Wojskowego z dnia 11 maja 1983 r. prawomocnie skazującego wnioskodawcę za czyn z art. 143 k.k. z 1969 r., podczas gdy norma art. 2 ust. 1 i 2 nakazywała rozpoznanie ww. sprawy przez Sąd Okręgowy w K.” wniósł o „uchylenie orzeczenia Wojskowego Sądu Okręgowego w P. i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do rozpoznania”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kwestie właściwości sądu stwierdzającego nieważność orzeczenia regulują przepisy art. 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (zwana dalej ustawą lutową). Według unormowania zawartego w ust. 1 zd. I art. 2 tej ustawy nieważność orzeczenia stwierdza sąd okręgowy albo wojskowy sąd okręgowy, jeżeli zgodnie z obowiązującymi przepisami w dniu wejścia w życie ustawy właściwy do rozpoznania sprawy o czyn będący przedmiotem tego orzeczenia jest sąd wojskowy. Innymi słowy, zasadą jest właściwość rzeczowa sądu okręgowego, natomiast właściwość rzeczowa wojskowego sądu okręgowego materializuje się dopiero w tej szczególnej sytuacji, w której ten sąd byłby właściwy do rozpoznania sprawy o czyn będący przedmiotem orzeczenia objętego postępowaniem o unieważnienie i to w dacie wejścia w życie ustawy lutowej, czyli w dniu 24 maja 1991 r. Każdorazowo więc wojskowy sąd okręgowy obowiązany jest badać czy w tej dacie byłby właściwy do rozpoznania sprawy o czyn będący przedmiotem postępowania o unieważnienie, to bowiem warunkuje jego właściwość do stwierdzenia nieważności orzeczenia.

W rozpoznawanej sprawie stało się inaczej. Wojskowy Sąd Okręgowy w P. bez badania tej okoliczności przystąpił do rozpoznania sprawy z wniosku E. R. i wydał skarżone postanowienie. Jak słusznie zauważa Naczelny Prokurator Wojskowy, obowiązujący w dacie orzekania przez b. Sąd Śląskiego Okręgu Wojskowego stan prawny statuujący jego właściwość do rozpoznania sprawy E. R., uległ zmianie. Rozwijając to stwierdzenie należy przypomnieć, że sprawy o przestępstwa z art. 48 ust. 3 i 4 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym oraz z art. 143 k.k. z 1969 r., o które oskarżony był E. R., przekazane zostały do właściwości sądów wojskowych dekretem z dnia 12 grudnia 1981 r. o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego – Dz. U. Nr 29, poz. 157 – zwany dalej dekretem o przekazaniu właściwości (odpowiednio: art. 1 pkt 9 i art. 1 pkt 2). Dekret ten w art. 20 określał granice czasowe stosowania przepisów w nim zawartych stanowiąc, że stosuje się je w czasie obowiązywania stanu wojennego; natomiast w art. 17 nakazywał przekazać do właściwości sądów powszechnych i powszechnych jednostek

organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej sprawy o przestępstwa wymienione w art. 1, nieukończone do dnia zniesienia stanu wojennego. Dekret ten został zatwierdzony w art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 25 stycznia 1982 r. o szczególnej regulacji prawnej w okresie stanu wojennego (Dz. U. Nr 3, poz. 18).

Właściwość pierwotną przywrócono z dniem 22lipca 1983 r. na mocy § 1 uchwały Rady Państwa z dnia 20 lipca 1983 r. w sprawie zniesienia stanu wojennego (Dz. U. Nr 39, poz. 178). Dla jasności wyводу odnotować w tym miejscu należy, że ustawą z dnia 21 lipca 1983 r. o szczególnej regulacji prawnej w okresie przewycięzania kryzysu społeczno – ekonomicznego oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 39, poz. 176) wyłączono stosowanie art. 17 dekretu o przekazaniu właściwości i wprowadzono zasadę toczenia się spraw niezakończonych do dnia zniesienia stanu wojennego przed organem dotychczas właściwym do czasu uprawomocnienia się wyroku (art. 23 ust. 1 i 2).

Zaprezentowany stan prawny nie uległ żadnym modyfikacjom do dnia 24 maja 1991 r., a więc do dnia wejścia w życie ustawy lutowej. Tym samym więc we wskazanym dniu sądem właściwym do rozpoznania sprawy o czyn z art. 143 k.k. z 1969 r. nie był wojskowy sąd okręgowy, czyli nie ziścił się warunek statuujący właściwość tego sądu do stwierdzania nieważności.

Skoro tak, rację ma Naczelny Prokurator Wojskowy zarzucając wystąpienie uchybienia w postaci bezwzględnej przyczyny odwoławczej opisanego w art. 439 § 1 pkt 3 k.p.k. polegającego na rozpoznaniu przez sąd wojskowy sprawy należącej do sądu powszechnego.

W zaistniałej sytuacji należało zaskarżone postanowienie uchylić.

Co do orzeczenia następczego, trafny jest również wniosek zawarty w kasacji i jego argumentacja. Wszak zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy lutowej miejscowo właściwy do stwierdzenia nieważności jest sąd, w którego okręgu, określonym przepisami obowiązującymi w dniu wejścia w życie ustawy, wydane zostało przez organ I instancji orzeczenie będące przedmiotem postępowania o unieważnienie.

Nie pozostawia żadnych wątpliwości ustalenie, że b. Sąd Śląskiego Okręgu Wojskowego orzekał na sesji wyjazdowej w K. Objęte więc wnioskiem orzeczenie wydane zostało w K., a więc w okręgu Sądu Wojewódzkiego w K., którego następcą jest Sąd Okręgowy w K. Podzielając zarazem pogląd, że dla ustalenia właściwości miejscowej znaczenie zasadnicze ma miejsce wydania objętego wnioskiem orzeczenia, nie zaś miejsce siedziby sądu orzeczenie to wydającego, Sąd Najwyższy zdecydował o przekazaniu sprawy jako właściwemu Sądowi Okręgowemu w K.

Na marginesie zauważyć należy, że Wojskowy Sąd Okręgowy w P. postanawiając o stwierdzeniu nieważności wyroku b. Sądu Śląskiego Okręgu Wojskowego pominął regulację art. 7 ustawy lutowej nakazującą pozostawić bez rozpoznania wnioski o stwierdzenie nieważności orzeczenia, jeżeli oskarżonego m. in. uniewinniono.

Natomiast sygnalizacja zawarta na ostatniej stronie uzasadnienia kasacji oraz wyrażone tam oczekiwanie pod adresem sądu prowadzącego ponowne postępowanie zdecydowanie wykracza poza problematykę objętą zarzutem kasacji i nie dostrzega, że zgodnie z ustawą lutową uznaje się za nieważne orzeczenia, które były formą represji za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (w szerokim tego pojęcia znaczeniu – art. 1 ustawy), a nie orzeczenia będące konsekwencją czy następstwem tego pierwotnego.

Z przytoczonych powodów należało orzec jak na wstępie.